

SM023:00/2012

12.9.2013

Sisäasiainministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

SISÄASIAINMINISTERIÖ

13. 09. 2013

INRIKESMINISTERIET

Viite: Lausuntopyyntö SM023:00/2012, 28.6.2013

Pohjois-Savon poliisilaitos lausuu viitekohdassa mainittuun lausuntopyyntöön jäljempänä mainituin osin seuraavasti. Muilta osin luonnokseen ei ole lausuttavaa.

Yleistä

Pakkokeinolaki 60 §:ssä ja poliisilaki 58 §:ssä on mainittu, että salaisesta tiedonhankinnasta tai pakkokeinosta on ilmoitettava epäillylle. Lisäksi pakkokeinolaissa 62 §:ssä ja poliisilaissa 60 §:ssä on mainittu asianosaisjulkisuuden rajoittamisesta. Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen ei koske salaisen tiedonhankinnan tai pakkokeinon käytöstä tehtävää pöytäkirjaa, joka on asianosaisjulkinen.

Tästä syystä tiedonhankinta ja pakkokeinojen pöytäkirjojen asianosaisjulkisuus tulee huomioida asetuksessa mitä pöytäkirjoihin vaaditaan kirjattavaksi. Pöytäkirjaamista koskevassa asetuksessa ei voida vaatia viranomaista paljastamaan viranomaisten taktisia ja teknisiä keinoja tai menetelmiä.

On lisäksi kyseenalaista vaatia asetustasolla pöytäkirjattavaksi tietoja, joita ei käytännössä syystä tai toisesta pystytäkään todellisesti kirjaamaan. Kirjaamisen puutteellisuus tullee aiheuttamaan viranomaistoiminnan kirjaamisen uskottavuuteen kohdistuvaa muuta yleistä arvostelua. (ks. jäljempänä kohta 3 luku).

Pakkokeinot 1 §

Sen lisäksi mitä asetusluonnoksessa on mainittu 1 §:ssä kiinniottamisesta ja pidättämisestä laadittavasta pöytäkirjasta, niin pöytäkirjaan on hyvä kirjata PKL 4: 1 § mainittu yhteydenpidon rajoittamisen päätöstä koskevat tiedot; yhteydenpidon rajoittamisen syy, perustelut ja päätöksen tehnyt virkamies.

Yhteydenpidon rajoittaminen on korostuneesti esillä pakkokeinolaissa uutena omana lukunaan. Sen käyttöala laajenee koskemaan myös kiinniotetuja ja pidätettyjä, joten tästä syystä myös pakkokeinon käytön pöytäkirjaamiseen on syytä kiinnittää huomiota.

Pakkokeinot 3 §

Asetusluonnoksen 3 §:ssä mainittu ilmoitusvelvollisuus syyttäjälle on mainittu pakkokeinolain 3 luvun 2 §:ssä. Jos asetuksella halutaan tarkentaa yleensä viranomaisten ilmoitusvelvollisuutta syyttäjälle, tulisi vastaavasti tarkentaa myös ilmoitusvelvollisuutta lain 17 §:ssä vangitun vapaaksi päästämisen yhteydessä. Vastaava ilmoitusvelvollisuus on myös PKL 5 luvun 4 §:ssä matkustuskieltoon määräämisen päättämisen yhteydessä.

Pakkokeinot kohdistuvat henkilön vapauteen ja molempien pakkokeinojen päättämisen (esittämisen) yhteydessä esitutkintaviranomaisia veloitetaan ilmoittamaan asiasta ensin syyttäjälle, joka voi ottaa asian päätettäväkseen. Tästä syystä syyttäjälle tehtäviä ilmoituksia tulee käsitellä asetuksessa yhteneväisesti asetuksen selkeyttämiseksi.

3 luku

Kaikissa salaisista tiedonhankintaa ja pakkokeinoja koskeissa pöytäkirjoissa on seikka, jonka ilmaiseminen aiheuttaa vaaran poliisin taktisten keinojen paljastamisessa, koska pöytäkirjat ovat lähtökohtaisesti asianosaisjulkisia.

Kaikissa asetusluonnoksen 3 luvun pöytäkirjoissa on määrätty pöytäkirjata vaksi PKL 10 luvun 54 §:ssä tai PolL 5 luvun 52 §:ssä tarkoitetut tutkintaa suorittaneet virkamiehet, asiantuntijat ja muut henkilöt. Sanamuodosta päätellen tämä tarkoittaa veloitetta pöytäkirjata kaikki aineistoa tutkineet henkilöt.

Asetuksessa tulee siis määritellä mitä em. lainkohdissa mainitulla tutkimisella tarkoitetaan ja kuinka se eroaa tallenteiden tarkastamisesta. Jos tutkimisella tarkoitetaan kaikkea tallenteisiin tutustumista tai muuta käsittelyä (esim. telekuuntelutallenteiden kuunteleminen - muistiinpanojen kirjaaminen - merkityksen luokittelu), niin asetuksessa veloitetaan pöytäkirjaamaan jokaisen aineistoa tutkineen (tutustuneen ja käsitelleen) henkilöiden nimet. Tutkijoiden lukumäärän ja nimien kirjaamisella paljastetaan samalla viranomaisten käytettävissä olevia resursseja tietyn rikoksen tutkinnassa, joka on ilmeinen salassa pidettävä taktinen keino.

Tietyissä tiedonhankintakeinoissa tai pakkokeinoissa tallenteita tutkineiden nimet saattavat myös henkilöityä ja profiloitua liiaksi tietyn tyyppisten rikosten tutkijoiksi. Tämä taas saattaa aiheuttaa riskin viranomaisiin kohdistuviin uhkiin.

Käytännössä em. keinoilla saatuja tietoja joutuu tutkimaan joissakin tapauksissa useita henkilöitä eri yhteyksissä, jolloin tallenteita tutkineiden kirjaaminen pöytäkirjaan on käytännössä mahdotonta: esim. televalvontatietojen tutkiminen analyysitoiminnassa rikosten sarjoittamisen yhteydessä tai laajemmat rikoskokonaisuudet ja niiden eri poliisilaitoksissa olevat tutkintaryhmät. Kirjaamisen puutteellisuus tulee vastaavasti aiheuttamaan viranomaistoiminnan kirjaamisen uskottavuuteen kohdistuvaa muuta yleistä arvostelua.

3 luku 8 §

Pöytäkirjassa teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hakeminen. Asetusluonnoksen 6) kohdassa veloitetaan pöytäkirjaamaan pakko-keinon tai tiedonhankinnan ilmoituksen tekemisestä, sen lykkäämisestä tai syy ilmoituksen tekemättä jättämisestä.

Pakkokeinolain 60 §:ssä tai poliisilain 58 §:ssä ei veloitetta tiedonhankinnan tai pakkokeinon lopettamisen jälkeen ilmoittaa keinon käytöstä epäillylle.

3 luku 22 §

Salaisista pakkokeinoista ja tiedonhankinnoista laadittavat selvitykset kohdassa mainitut tietyt lukumäärät tulee olemaan erittäin haasteellisia poimia ja kerätä nykyisistä järjestelmistä ennen kuin käytettävissä olevat järjestelmät tukevat lukumäärä tietojen keräämistä.

Seppo Korhonen
Apulaispoliisipäällikkö

Juhana Korhonen
Rikoskomisario